

Institutional and Cultural Conflict and the Governance Dilemma in the Southern Frontier: An Inquiry into the Structural Causes of Poverty in Rural <i>Lu Meilian</i>	1
การทำนายพฤติกรรมการนำกลับมาใช้อย่างคุ้มค่าโดยใช้สามทฤษฎี ทางจิตสังคมในนักศึกษาปริญญาตรี <i>ธนวิศิษฐ์ มะลิซ้อน ดุจเดือน พันธมนาวิน ดวงเดือน พันธมนาวิน</i>	21
How Leadership and Social Capital Enable Collaboration for Sustainable Development in Asia: A Systematic Review <i>Pao Virojphan</i>	47
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำพินัยกรรมชีวิตของประชาชนไทย: การศึกษาเชิงสำรวจในยุคสังคมสูงวัย <i>กัญญา อภิพรชัยสกุล กัญญาพัชร สุทธิเกษม</i>	80
ข้อเสนอเชิงนโยบายการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อการให้บริการรถไฟ โดยสารเชิงสังคม กรณีศึกษา สถานีรถไฟชุมพร <i>รัชต์นนท์ มาร์ตันภักตธรรมาศ</i>	102
กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อความมั่นคงทางอาหารของ “กลุ่มหาเช้ากินค่ำ” ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี <i>นฤมล คำอ่อน ชนัญชิดา ทิพย์ญาณ</i>	124
ผลการดำเนินงานเงินอุดหนุนต่อองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด <i>จุฑาพัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต กัญญา อภิพรชัยสกุล จุฑามณี ทิมา</i>	153

บทความวิชาการ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้: แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์บาร์บอมจากวัตถุดิบ ทางการเกษตรชุมชน เพื่อสร้างอัตลักษณ์และการพึ่งพาตนเอง เสาวลักษณ์ เรืองศรี รตนารี สุทธิพงษ์	179
ตลาดทางเลือกโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพ็ญประภา ภัทรานุกรม	202

บรรณาธิการแถลง

วารสารพัฒนาสังคม ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วารสารพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร และฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 (เมษายน) ปีที่ 28 พ.ศ. 2569 ประกอบด้วยบทความที่น่าสนใจหลากหลาย จำนวน 9 บทความ เริ่มต้นด้วยบทความแรกเขียนโดยนักศึกษาชาวจีน Lu Meilian งานวิจัยนี้ศึกษาสาเหตุเชิงโครงสร้างของความยากจนในชนบทไทย โดยพบว่าแม้ไทยจะลดความยากจนด้านรายได้ได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ความยากจนหลายมิติยังคงกระจุกตัวในชนบทราว 80% โดยมีสาเหตุหลักสามประการที่พัวพันกัน ได้แก่ (1) ความอ่อนแอด้านสถาบัน เช่น ระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินที่บิดเบี้ยว การจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อเมืองมากกว่าชนบท และความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย (2) การพึ่งพาวัฒนธรรมอุปถัมภ์และระบบอำนาจท้องถิ่นแบบดั้งเดิมที่ขัดขวางการพัฒนาเชิงสถาบันสมัยใหม่ และ (3) ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ ศาสนาในพื้นที่ชายแดนใต้ที่บั่นทอนการลงทุนและการเข้าถึงบริการ ข้อเสนอแนะสำคัญครอบคลุมการปฏิรูปกรรมสิทธิ์ที่ดิน การปรับสมดุลงบประมาณระหว่างเมืองกับชนบท และการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่คำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมและความขัดแย้งโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคใต้และภาคเหนือ

บทความต่อมา โดย ธนวิศิษฐ์ มะลิซ้อน และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การทำนายพฤติกรรมการนำกลับมาใช้อย่างคุ้มค่า โดยใช้สามทฤษฎีทางจิตสังคมในนักศึกษาปริญญาตรี พบว่า การทำนายพฤติกรรมการนำกลับมาใช้อย่างคุ้มค่าในนักศึกษาปริญญาตรี 573 คน โดยเปรียบเทียบสามทฤษฎีทางจิตสังคม ได้แก่ จิตพอเพียง (ทำนายได้ 6.90%) จิตพลังจริยธรรม (เพิ่มขึ้น 2.10%) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (เพิ่มขึ้นสูงสุด 16.80% รวมเป็น 25.90%) โดยตัวทำนายสำคัญที่สุดคือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม รองลงมาคือลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และการมีภูมิคุ้มกันตน ซึ่งผลชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเฉพาะกิจ (State) มีพลังทำนายสูงกว่าจิตลักษณะทั่วไป (Trait) และสนับสนุนการใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมในการอธิบายพฤติกรรมสิ่งแวดล้อม

บทความที่สาม โดย เปาวิ ไวโรจน์พันธุ์ ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม 37 ชิ้นพบว่า ภาวะผู้นำและทุนทางสังคมในเอเชียทำงานเสริมกัน ผ่าน 4 กลไกหลัก คือ ภาวะผู้นำเชิงคุณค่า ทุนทางสังคมแบบมีเงื่อนไข ธรรมาภิบาล และการเรียนรู้องค์กร โดยภาวะผู้นำที่ฝังรากในวัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ แต่ทุนทางสังคมอาจกลายเป็นอุปสรรคได้หากขาดผู้นำที่มีคุณธรรมและธรรมาภิบาลที่ดีซึ่งการบูรณาการทุนเหล่านี้กับ CHIA ได้เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อต่อรองเชิงนโยบายและนำไปสู่ความสำเร็จในการคัดค้านโครงการพัฒนา

บทความที่สี่ เป็นบทความวิจัย โดย ภัณฑา อภิพรชัยสกุล ภัณฑาพัชร สุทธิเกษม ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำพินัยกรรมชีวิตของประชาชนไทย: การศึกษาเชิงสำรวจในยุคสังคมสูงวัย ผลการศึกษาพบว่าคนไทยส่วนใหญ่ (84.7%) เห็นด้วยกับการทำพินัยกรรมชีวิต โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาค และการศึกษา กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อสังคมสูงวัย เช่น เห็นด้วยกับการขยายเกษียณหรือ aging in place มีแนวโน้มเห็นด้วยกับพินัยกรรมชีวิตสูงกว่า จึงควรส่งเสริมควบคู่กับการสื่อสารนโยบายสังคมสูงวัย โดยเน้นกลุ่มวัยแรงงานและวัยหนุ่มสาว

บทความที่ห้า เป็นบทความวิจัยวิจัย โดย รัชต์นนท์ มารัตน์ภักตรมาศ ได้ศึกษาบริการรถไฟเชิงสังคมของสถานีรถไฟชุมพร พบว่า รถไฟช่วยลดความเหลื่อมล้ำและลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางของกลุ่มเปราะบาง แต่ยังมีปัญหาด้านความถี่เดินรถ ความสะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่ทั่วถึง โดยให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ เพิ่มความถี่ขบวนรถ ปรับสถานีให้รองรับทุกกลุ่ม (Universal Design) จัดค่าโดยสารยืดหยุ่น และพัฒนาสถานีเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจชุมชน โดยเรียนรู้จากโมเดลของเอสโตเนีย อินเดีย และสหราชอาณาจักร

บทความถัดมา ได้ศึกษากลุ่มหาเช้ากินค่ำในสุราษฎร์ธานี โดย นฤมล คำอ่อน และ ชนัญชิตา ทิพย์ ญาณพบว่าแม้ระดับความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$) แต่ยังมีปัญหาหารายได้ไม่แน่นอน ขาดที่ดิน และเข้าถึงตลาดได้จำกัด โดยปัจจัยความสำเร็จสำคัญคือความร่วมมือชุมชน ภาวะผู้นำ และการสนับสนุนจากภาครัฐ งานวิจัยเสนอกระบวนการสร้างความเข้มแข็งชุมชน 6 ขั้นตอน ตั้งแต่สำรวจสถานการณ์ สร้างความตระหนัก วางแผนร่วม พัฒนาทักษะ สร้างเครือข่าย จนถึงติดตามประเมินผล เพื่อนำชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองด้านอาหารอย่างยั่งยืน

บทความที่เจ็ด จุฬาพัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต และคณะ ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเงินอุดหนุนภาครัฐแก่องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ด้านเอดส์ในประเทศไทย โดยพบว่ากลไกดังกล่าวมีประสิทธิผลในการเชื่อมประชากรกลุ่มเปราะบางเข้าสู่ระบบสาธารณสุข แต่ถูกบั่นทอนด้วยงบประมาณที่ลดลงต่อเนื่องและการให้ทุนแบบรายปีที่ขาดความต่อเนื่องข้อเสนอแนะหลักคือให้ปรับเป็นการให้ทุนระยะยาว (multi-year funding) ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและเสริมบทบาทหน่วยบริหารทุน เพื่อรักษาโครงสร้างพื้นฐานภาคประชาสังคมและบรรลุเป้าหมายการยุติเอดส์ปี 2573

บทความถัดมา เสาวลักษณ์ เรืองศรี และ รตนารี สุทธิพงษ์ ได้ศึกษาศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์บารบอมจากน้ำมันแมคคาเดเมียของชุมชนสะเมิงใต้ จ.เชียงใหม่ ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยพบว่า น้ำมันแมคคาเดเมียมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงกว่าสารมาตรฐาน และใช้เป็นส่วนผสมในสัดส่วน 1-5% เพื่อเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์ผลลัพธ์ทำให้ชุมชนสามารถสร้างอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานนวัตกรรมสมัยใหม่

บทความสุดท้ายเป็นบทความวิชาการ โดย เพ็ญประภา ภัทรานุกรม ได้ศึกษาเรื่องตลาดทางเลือก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในรูปแบบตลาดชุมชนและตลาดสีเขียว เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ช่วยให้ผู้ผลิตกำหนดราคาได้เอง กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเสนอให้ภาครัฐสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการตลาด ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ตลาดทางเลือกดำเนินการได้อย่างยั่งยืนและเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนในระยะยาว

สุดท้ายนี้ขอให้ผู้อ่านทุกท่านได้โปรดมีส่วนร่วมด้วยการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์ เพื่อจะได้ช่วยกันขับเคลื่อน “วารสารพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร” ให้มีการพัฒนาคุณภาพต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง และโปรดอย่ารอคอย แต่จงติดตามด้วยความระทึกในดวงหทัยพลัน

ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม
บรรณาธิการ